

faz.net/aktuell/politik/ausland /ukraine-sicherheitskreise-bis-zu-50-000-tote-13416132.html

16. Shhodenni i operatvni zvity Special'noi' monitoringovoi' misii' v Ukraïni [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm/reports?page=2>

Kovalskiy H. E., PhD, Associate Professor of Philosophy, Donetsk National University named after Vasyl Stus (Ukraine, Vinnitsa), kovalsky.g@donnu.edu.ua

Conflicts VS war: fighting information concepts

Hybrid consider information aspects of the war in Eastern Ukraine in terms of socio-philosophical scientific paradigm. Various encyclopedias and scientific information sources explain concepts elected most productive to explain the events of the war scientific methodology that helps to explain the actual state of the problem. Based on the scientific approach reveals the concept of «military conflict» and «war» served their comparative analysis and use as a paradigmatic elements of interpretation of Russian-Ukrainian war. Author analyzed the main components of the concept of «war» and highlights the problems of scientific and practical applications to military events in Eastern Ukraine. The necessity of equalizing factual and legal assessment of military aggression against Ukraine, build an effective information strategy defense.

Keywords: information society, information concept, Russian-Ukrainian war, military conflict.

Ковальский Г. Е., кандидат философских наук, доцент кафедры философии, Донецкий национальный университет им. Василя Стуса (Украина, Винница), kovalsky.g@donnu.edu.ua

Конфликт VS война: борьба информационных концептов

Рассматриваются информационные аспекты гибридной войны на Востоке Украины с точки зрения социально-философской научной парадигмы. Используются различные энциклопедические и научные источники для пояснения информационных концептов. Выбирается наиболее продуктивная для объяснения событий войны научная методология, которая позволяет объяснить фактическое состояние проблемы. На основе научного подхода раскрывается понятие «военный конфликт» и «война», подается их сравнительный анализ и использование в роли парадигмальных элементов трактовки процессов российско-украинской войны. Выявляются основные составляющие понятия «война», освещаются проблемы его научного и практического применения для анализа военных событий на Востоке Украины. Подчеркивается необходимость уравнивания фактической и юридической оценки военной агрессии против Украины, построения эффективной стратегии информационной обороны.

Ключевые слова: информационное общество, информационный концепт, российско-украинская война, военный конфликт.

* * *

УДК 1:124.2:128:316.662

Мельник Ю. М.,

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології, філософії та права, Одеська національна академія харчових технологій (Україна, Одеса), ynmelnik@mail.ru

Шевченко Г. А.,

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології, філософії та права, Одеська національна академія харчових технологій (Україна, Одеса), filosofonapt@mail.ru

СУТНІСТЬ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРОГРЕСУ

Актуальним, з точки зору філософського аналізу, є дослідження сутності людини в контексті соціального прогресу, яке дозволить узагальнити змістоутворюючі компоненти поняття Людина, виявити культурну сукцесію даного поняття і актуалізувати проблему самореалізації особистості. Тому метою даної статті є філософський аналіз сутності людини в контексті соціального прогресу.

Осмысления сутності та місця людини в світовому і соціальному порядку вперше зустрічається в творчості античних мислителів Сходу і Греції. Німецький філософ Карл Ясперс назвав цей період «Осьовим часом» – період під час якого на зміну міфологічному світогляду прийшов раціональний, філософський, який і сформував той тип людини, який існує донині.

Починаючи з давніх часів, багато мислителів в прагненні зрозуміти, що ж таке людина, виходили з наступної причини: людині від природи (або від Бога) дана якась сутність (або призначення), яку треба шляхом глибоких філософських роздумів відкрити. Але чи так це? З розвитком філософії ця передумова стала піддаватися сумніву.

Ключові слова: людина, соціальний прогрес, самопізнання, самореалізація.

Актуальним, з точки зору філософського аналізу, є дослідження сутності людини в контексті соціального прогресу, яке дозволить узагальнити змістоутворюючі компоненти поняття «Людина», виявити філософську сукцесію даного поняття і актуалізувати проблему самореалізації особистості. Тому метою даної статті є філософський аналіз сутності людини в контексті соціального прогресу.

Осмилення сутності та місця людини в світовому та соціальному порядку вперше зустрічається в творчості античних мислителів Сходу і Греції. Німецький філософ Карл Ясперс назвав цей період «Осьовим часом» – період під час якого на зміну міфологічному світогляду прийшло раціональне, філософське, сформувало той тип людини, який існує донині.

Вже ведична література у стародавній Індії (II–I ст. до н.е.) дає можливість простежити, як центр осмилення дійсності переміщується з буття зовнішнього світу на буття людини, її самість, її «Я». Так, в Упанішадах сутність людського «Я» (Атман) становить внутрішнє духовне начало людини, яке лежить в основі всіх життєвих проявів. Воно виступає інваріантом незмінної суті душі. Тілесна основа людини, на думку ведичних мислителів, управляється її духовним ядром – Атманом. Але сама душа не схильна до ніякому впливу: як стверджується в одному з фрагментів Упанішад (Катха-упанішада) «не народжується і не вмирає знаочий (Атман), він не виходить ні від кого і не стає ніким. Ненароджений, постійний, вічний, початковий, він не гине, коли гине тіло» [1].

Структура духовної сутності багатшарова, концентрична, кожний наступний шар знаходиться всередині попереднього. У різних концепціях кількість цих шарів різна, але головна тенденція Упанішад вималюється досить чітко. Це самовизначення мислителя з цілісністю в людині духовного та тілесного, стверджуючи примат духовного, що не виключає можливості їх розчленування в процесі самопізнання, і навіть протиставлення один одному.

Перший шар тілесний. Тіло становить поверхневу сутність людини. Розуміння людини тільки як тілесної істоти засуджується в Чхандогья–Упанішаді, оскільки означає «демонічне», «що веде до загибелі» індивідуальне начало (характерне для асурів–демонів) [1].

Над тілесною основою людини давньоіндійські мислителі надбудували життєдайні «органи душі» – прани, серед яких провідну роль відіграє дихання. «Як в'ючна тварина запряжені у віз, так і дихання запряжене у тіло» [1]. Чхандогья і Брихадараньяка-упанішади буквально рясніють різного роду текстами, в яких поняття «душі» (Атман) ототожнюється з праною – «Життєвим диханням». Якщо людину послідовно позбавляти зору, слуху, смаку, нюху, дотику, мови, вона буде жити, але варто позбавити її дихання, вона помре. Отже, прана – це сутність ідентичності людини. Тіло є лише оболонка, що приховує щось живе і дихаюче – прану [1]. Якщо ж в тіло поступово будуть повертатися всі прани: мова, зір, слух, думка, тіло також залишиться нерухомим доти, поки дихання не повернеться до нього. Так стверджується верховенство дихання серед інших пран. Але в той же час всі прани в єдності складають самість людини.

Поряд з тілесними та животворящими компонентами «Я» в індійській філософії важлива роль відводиться

інтелекту. Шар розуму здійснює управлінську функцію над усіма пранами, у тому числі і над диханням. І, як відомо, йоги досягли великих успіхів в усвідомленому управлінні диханням. Як вважають давньоіндійські мудреці, розум впливає на сприйняття людиною смаку, кольору, звуку і т.д. в навколишньому світі.

Таким чином, в уявленнях ведичних авторів про багатшаровість та єдність різних сторін сутності людини ми знаходимо основи філософських роздумів про складність системи самовизначення «Я».

Давньоіндійський мислитель визначає себе як істоту, що володіє багатшаровою гамою інтелектуального і чуттєвого сприйняття світу в органічній єдності із Всесвітом, що уособлюється в його світогляді з Брахманом. «Все здійснюючий, все бажаний, все нюхаючий, все вкушаючий, все осяжний цей світ, без мови, без турбот – це мій Атман в моєму серці, це – мій Брахман» [1].

Об'єктом пізнання виступає не інший по відношенню до мислителя індивід, а самість мислителя. Міркуючи про себе, ототожнюючи себе з людством, ведичний філософ пізнає сутність людини як родової істоти. Такий підхід знаходить своє вираження в Упанішадах, де зазначається тотожність Брахмана і Атмана, вони затверджуються як єдине ціле. Іншими словами, приватне «Я» (душа окремої людини) є органічною частиною загального цілого – вселенської (світової) душі, тобто проголошується єдність індивідуальної духовної реальності самості і всієї навколишньої дійсності, яка лише умовно розділяється на Брахман і Атман. Головна мета особистісного самовизначення – «Пізнання єдності Брахмана і Атмана. І життя дається людині саме для того, щоб вона пізнала свою самість, свій Атман в єдності з Брахманом, і тільки, коли вона набуде це знання, вона покине школу життя. У кожного буде стільки можливостей (реінкарнацій) для самопізнання свого Я, скільки йому буде потрібно» [1].

Розкол на ортодоксальні (що визнавали авторитет Вед) і неортодоксальні (що не визнавали авторитет Вед) школи в індійській філософії призвів не до послаблення, а навпаки, до більш детального вивчення природи людини. В силу того, що ортодоксальні школи брали за основу своїх вчень Веди, то підхід до визначення «Я», якщо і зазнавав змін в порівнянні з концепціями, викладеними в Упанішадах, то незначні.

Будда вважав, що тіло, органи чуття, розум, свідомість непостійні, мінливі, схильні до страждання і тому не можуть ототожнюватися з Атманом (душею), оскільки про нього не можна сказати «це Я», «це моя самість». Для буддизму як неортодоксальної школи «Я» людини – це «потік» взаємопов'язаних явищ, елементів, який включає як ментальні, так і фізіологічні елементи власного тіла і зовнішні об'єкти, оскільки вони утворюють досвід даної особистості. Людина навіть не помічає того, що співвідношення між складовими частинами постійно змінюється, а, отже, в будь-які два послідовних моменти воно не залишається колишнім. «Я» – це те, що бачить, думає, здійснює життєвий вибір, це комбінація постійно мінливих сил та енергій. Але ця комбінація потоків не позбавлена цілісності індивіда. Бо від того, як людина поводить себе сьогодні, буде залежати її завтра. Ця причинно-наслідкова залежність називається «кармою», тобто всі зміни, що відбуваються з нами, хороші або погані, все це залежить від наших же минулих вчинків. Поняття карми в буддизмі пов'язане з процесом переродження або

реінкарнації від одного життя до іншого, але в кожному наступному земному втіленні людина пожинає плоди своїх попередніх життів. Всі ці зміни форм ведуть до однієї мети – нірвани – стану абсолютної любові, благородства, натхнення і позбавлення від страждань.

Характерно прагнення до злиття «Я» (індивідуальної душі) з Дао (світовою душею) і для Стародавнього Китаю, зокрема даосизму. «Той, хто слідує Дао, вічний і до кінця життя не буде підданий небезпеці» [2]. Людина усвідомлює себе, перш за все тілесної особистістю зі своїми бажаннями, задоволеннями, прагненнями до багатства, слави. Вона стає сліпою внаслідок власних почуттів і пристрастей. Потрібно ж повернутися до джерела, з якого ми всі вийшли – Дао, духовно ототожнити з ним.

Засновник даосизму Лао-цзи в «Дао де цзині» не дає чіткого визначення «Я» – це не тіло, не свідомість, воно ні з чим не порівнюється. Так само як і буддисти, даоси не визнавали існування якоїсь самості, яку можна було б ідентифікувати як «Я». Згідно з їхніми уявленнями, людина – ні що інше, як динамічна сукупність взаємодії різних елементів, що втілюють принципи Дао. При цьому Лао-цзи протиставляє «Я» натовпу, висловлюючи в понятті самості найвищу індивідуальність, одиничність. Але як же відчувати своє «Я», відчувати «Я» інших, взагалі його впізнати? Виявляється – тільки самопізнанням, що належать до інтуїтивної сфери, і перш за все до містичної інтуїції [3].

Найбільш відомими представниками давньогрецької софістики, що визначила проблему сутності людини як центральної філософської проблеми, є Протагор і Горгій. Софісти пробуджували інтерес до внутрішнього життя людини, показали необхідність критично-рефлексивного ставлення до себе і до іншої людини. Вони вперше звертаються до людської суб'єктивності, проголошуючи людину основним критерієм ідентифікації всіх об'єктів пізнання. Секст Емпірик: «На початку своїх «Ниспровергаючих промов» він (Протагор) проголосив: «Людина є міра всіх речей, існуючих, що вони існують та неіснуючих, що вони не існують» [4]. Але у софістів ще немає ясного усвідомлення свого «Я».

Наступним кроком на шляху осягнення людської сутності була етична філософія Сократа. Він обмежував предмет філософії самою людиною, його життям, поведінкою і пізнанням. Сократ зробив переворот у розвитку філософської думки, зробивши метою свого філософствування знаменитий вислів дельфійського оракула: «Пізнай самого себе». Сократ зробив установку на самопізнання основною частиною свого вчення і керівним принципом своєї діяльності. Самопізнання в устах давньогрецького філософа означало, перш за все, пізнання людиною свого внутрішнього світу, усвідомлення того, що осмислене життя, духовне здоров'я, гармонія внутрішніх сил і зовнішньої діяльності, задоволення від моральної поведінки складають вище благо та найвищу цінність [5].

Філософ був непохитно переконаний в тому, що тільки на шляху інтелектуального і морального проникнення в своє духовне «Я», в свій внутрішній світ, ототожнюючи себе з душею, можливі самовдосконалення, добродетельності і блага життя.

Середньовічна думка відрізняється від античної своєю морально-світоглядною парадигмою. Величезний вплив на середньовічну філософію зробило виникнення

християнства. Найбільш яскраво християнське бачення сутності людини представлено в працях найвизначнішого із західних отців церкви Аврелія Августина. Людина, по Августину, творіння бога. Створюючи людину, Бог «вдихнув в тілесний склад її душу живу» [6]. Завдання людини – бути творцем свого життя, досягаючи людської досконалості в повній гармонії тіла і духу. Розуміючи складність поставленого перед людиною завдання, Августин говорить про складність внутрішнього світу людської душі, яка складається з триєдності розуму, пам'яті та волі. На основі пам'яті людина ототожнює себе, тобто зберігає свою тотожність в часі, цілісність, вірність основним життєвим принципам; розум аналізує вчинки, а воля спрямована на подолання власної недосконалості. Ця триєдність, говорить Августин, через слабкість людини постійно порушується. Утворюється дисгармонія душі: одне пригнічує і підпорядковує інше. Єдина гармонія – Бог; розум, пам'ять і воля складають досконалисть абсолютної Особистості. Процес пізнання, мислення Августин приписує душі: «Коли ми робимо умовивід, це буває справою душі» [6]. Ось Августинівське знамените: «Сумніваюся, отже, існую». «Сумніваюся – існую» – відповідь християнської думки на заклик античності «Пізнай самого себе!». Пізнання Бога Августин пропонує почати з пізнання себе: «Створив Ти людину за образом і подобою своєю, і істину цю пізнає лише той, хто пізнав самого себе». Але в процесі пізнання людина виявляється лише пасивним приймачем божественних ідей. Сам по собі він нічого не знає, і тільки надприродне осяяння, яке несподівано приходить від всевишнього і єдиного, небесного вчителя, піднімає людину до пізнання глибинних істин.

Думка епохи Відродження зробила ідеал людини більш піднесеним, поглибила інтерес до індивідуальності, до «Я», до самопізнання, посилила морально-гуманістичний початок. Проблема самопізнання становить сутнісне ядро філософствування Франческо Петрарки. Найважливіше для людини, – стверджував Петрарка, – це її знання про саму себе: хто вона така, для чого вона існує, куди йде? Людина – істота, наділена не тільки душею, схильною до різних пристрастей, і тілом, що реагує на різні зміни в навколишньому світі, але й розумом, який «вузлечкою стримує порухи душі» [7]. Саме розум Петрарка вважав головним засобом в процесі самопізнання.

Просування до особистісного ідеалу Петрарка розумів як активне подолання кожним своїх недоліків і розвиток достоїнств. «Де, як не в самих собі, носите і добре своє, і погане. Воно може бути тільки в вас і більше ніде» [8]. Відсіяти все «погане», спрямувати всі зусилля на виховання доброго і світлого – це під силу кожному. Людина може і повинна зробити себе сама. У цьому твердо впевнений Петрарка: «стань – сам відомим, ... завдяки собі самому зробитися благородним» [8].

З точки зору раціоналізму до пізнання людського «Я» підходив Рене Декарт. «Немає більш плідного заняття, як пізнання самого себе» [9]. Такими словами починався трактат Р. Декарта «Опис людського тіла». Шлях до самовдосконалення людини, на думку Р. Декарта, відкривається в універсальному сумніві у всіх істинах. Існування «Я» він виводить з самого факту здатності «сумніватися в автентичності інших речей» [9]. «Я» – це «мисляча яка сумнівається, розуміє, і відчуває» [9]. І на

доказ існування свого «Я» Декарт наводить знамените «Я мислю, отже, існую» [9].

Відповіді на питання «Хто Я»? з точки зору раціоналізму намагався і Блез Паскаль. У центрі уваги великого французького математика, фізика філософа Б. Паскаля – суперечливий образ людини, «Людина саме незбагненне для себе творіння природи, бо їй важко зрозуміти, що таке матеріальне тіло, ще важче – що таке дух, і вже зовсім незрозуміло, як матеріальне тіло з'єднується з духом. Нема для людини завдання більш нерозв'язаного, а тим часом це і є вона сама» [10]. Перш за все, як і Рене Декарт, Б. Паскаль виділяє в людській сутності розум: «Моє «Я» в здатності мислити» [10].

Тільки за допомогою розуму можна пізнати своє «Я». Саме розумне начало в людині піднімає його над тваринним світом. У цьому велич людини. Її нікчемність наближає її до «тваринної природи», яка не причина, а лише умова. Причина полягає в волі людини, яка або піднімає її, або захоплює вниз на шлях «тваринного рівня» буття. Не потонути в глибинах тілесності – глибинах пристрастей, бажань, прагнень, примх, не опуститися до «тваринного рівня» – в цьому допоможе тільки розум. Але людина не завжди керується розумом, «хоча розум – суть її природи» [10]. Джерелом моральності, путівником у житті повної пристрастей і задоволень, згідно Паскалю, повинна бути віра в Бога і християнська мораль. Віра повинна бути опорою для розуму, саме віра допоможе людині стати чесною, щирою, справедливою і доброю.

Прагнення до щастя через зближення своїх якостей з ідеалом, розпочате гуманістами епохи Відродження в Західній Європі продовжив досліджувати видатний український філософ-гуманіст Григорій Сковорода. Він упевнений, що бути щасливим означає «знайти самого себе» [11]. Пізнання свого внутрішнього світу, свого серця, своєї душі, своїх думок – ось корінь досягнення щастя шляхом самовдосконалення. Як стверджує Г. Сковорода, люди в своєму житті трудяться, прагнуть до поставленої мети, накопичують багатства, «веселять дух», припускаючи, що це зробить їх щасливими. Але саме в гонитві за матеріальним благополуччям, «ситим життям» люди перестають замислюватися над тим, хто ж вони насправді? В цьому і дорікає сучасників Г. Сковорода: «Всі ви маєте, крім що вас же самих ви знайти не знаєте і (не) вмiєте, і не хочете» [11]. Щастя доступне всім і кожному, так як нікого природа не обділила. Григорій Сковорода закликає людину до самопізнання як головного завдання її життя: «Пізнай себе! Випробуй себе міцно!» – каже він [11].

Мета людини – знайти своє покликання в «спорідненій праці», зайняти своє місце в житті, виробити правильну поведінку. «І оце і є бути щасливим, пізнати себе, або свою природу, взятися за свою долю і перебувати з частиною, собі сродною, від загальної повинності» [11]. У цьому людині допоможе ідентифікація з Богом – вищим ідеалом, який, як компас на кораблі, вкаже правильний шлях. Тільки з богом здійснюється ефективна робота людини над самим собою для його ж блага. Важливим моментом є адекватна оцінка своїх здібностей для подальшого їх застосування: «Бог є всюди, і щастя всякому стану, якщо з богом в нього входимо. Потрібно тільки пізнати себе, куди хто народжений, краще бути натуральним котом, ніж з ослячої природою, левом» [11]. «Сто спорідненостей, сто знань, а все поважні, яко законні» [11]. Необхідно

шукати не те, що, де краще, а те, що відповідає здібностям і можливостям: «без сродності все ніщо» [11].

Починаючи з давніх часів, багато мислителів в прагненні зрозуміти, що ж таке є людина, виходили з наступної причини: людині від природи (або від Бога) дана якась сутність (або призначення), яку треба шляхом глибоких філософських роздумів відкрити. Але чи так це? З розвитком філософії ця передумова стала піддаватися сумніву.

Видатний гуманіст епохи Відродження Джованні Піко делла Мірандола вклав в уста Бога такі слова, звернені до створеної ним людини: «Не даємо ми тобі, о Адам, ні свого місця, ні певного образу, ні особливого обов'язку, щоб і місце, і обличчя, і обов'язок ти мав за власним бажанням, згідно своєї волі та свого рішення. Образ інших творинь визначений у межах встановлених нами розумом. Ти ж, необмежений, визначиш свій образ за своїм розсудом, у владу якого я тебе надаю» [12].

Чому сутність людини не задана їй від природи, І. Кант пояснював наступним чином. Людина – це «громадянин двох світів». З одного боку, як істота природна вона належить до світу явищ які чуттєво сприймаються – «світу причин», підвладна законам цього світу і не вільна, бо збуджується до дії наявними в цьому світі причинними зв'язками. З іншого боку, людина як істота розумна належить до світу «речей в собі» – світу цілей, світу незбагненої і незрозумілої свободи, оскільки вона, керуючись своїм розумом, може мислити і діяти з власної волі, робити вчинки, не обумовлені ніякими зовнішніми причинами, тобто вона має волю, яку не має жодна річ в чуттєвому світі. Отже, людина як розумна і вільно діюча істота є те, що вона робить з себе сама.

Список використаних джерел

1. Упанішади // Давньоіндійська філософія. – М., 1963. – С.92, 101–102, 133–134, 230–233.
2. Даоцзин // Древнекитайская философия. – М., 1972. – Т.1. – С.119.
3. Лао-цзи. Набути в собі Дао. – М., 1999. – С.88.
4. Секст Емпірик. Твори: в 2 т. – М., 1976. – Т.1. – С.72.
5. Кесседи Ф. Х. Сократ. – М., 1988. – С.101.
6. Аврелий Августин // Антологія світової філософії. – В 4 т. – М., 1969. – Т.1. – С.585, 595.
7. Петрарка Ф. Вибране. – М., 1974. – С.64.
8. Петрарка Ф. Діалоги з трактату «Про засоби проти всякої долі». – Саратов, 1984. – Ч.1. – С.122, 128.
9. Декарт Р. Вибрані твори. – М., 1950. – С.283, 354, 428, 547.
10. Ларошфук Ф. Максими. Паскаль Б. Думки. Лабрюйер Ж. Характери. – М., 1974. – С.126, 182, 184.
11. Григорій Сковорода. Пісні. Байки. Діалоги. Трактат Притчі Прозові перекази. Листи. – К., 1983. – С.120, 173, 205, 209, 223.
12. Піко делла Мірандола Дж. Мова про достоїнства людини. Естетика Ренесансу. – У 2-х тт. – М., 1981. – Т. I. – С.249.

References

1. Upanishady // Davn'oindij's'ka filosofija. – M., 1963. – S.92, 101–102, 133–134, 230–233.
2. Daodeczin // Drevnekitajskaja filosofija. – M., 1972. – T.1. – S.119.
3. Lao-czy. Nabuty v sobi Dao. – M., 1999. – S.88.
4. Sekst Empiryk. Tvary: v 2 t. – M., 1976. – T.1. – S.72.
5. Kessedy F. H. Sokrat. – M., 1988. – S.101.
6. Avrelyj Avgustyn // Antologija svitovoi' filosofii'. – V 4 t. – M., 1969. – T.1. – S.585, 595.
7. Petrarka F. Vybrane. – M., 1974. – S.64.
8. Petrarka F. Dialogy z traktatu «Pro zasoby proty vsjakoi' doli». – Saratov, 1984. – Ch.1. – S.122, 128.
9. Dekart R. Vybrani tvory. – M., 1950. – S.283, 354, 428, 547.
10. Laroshfuko F. Maksymy. Paskal' B. Dumky. Labrjujer Zh. Haraktery. – M., 1974. – S.126, 182, 184.

11. Grygorij Skovoroda. Pisni. Bajky. Dialogy. Traktat Pritchii Prozovi perekazy. Lysty. – K., 1983. – S.120, 173, 205, 209, 223.

12. Piko della Mirandola Dzh. Mova pro dostoi'nstva ljudyny. Estetyka Renesansu. – U 2-h tt. – M., 1981. – T. I. – S.249.

Melnik Yu. M., Ph.D., Associated Professor, Odessa National Academy of Food Technologies (Ukraine, Odessa), ynmelnik@mail.ru

Shevchenko A. A., Ph.D., Associated Professor, Odessa National Academy of Food Technologies (Ukraine, Odessa), filosofonapt@mail.ru

The essence of the human in the context of social progress

Relevance, in terms of philosophical analysis is the study of human nature in the context of social progress. The study will summarize the components of the notion of sense – Human, The study will identify the cultural succession of the concept and actualize self-identity problem. The purpose of this article is a philosophical analysis of the essence of man in the context of social progress.

First, understanding the substance and human place in the world and the social order is found in the works of ancient thinkers of the East and Greece. The German philosopher Karl Jaspers called this period the «axial period» – the period during which replaced the mythological worldview it rational, philosophical, to form the kind of person that exists today.

Since ancient times, many thinkers in an effort to understand what a person has, based on the following premise: human from nature (or God) given to some essence (or intention), this essence of the need to open by deep philosophical reflection. But is it? With the development of the philosophy of this assumption has become subjected to questioning.

Keywords: human, social progress, self-knowledge, self-realization.

Мельник Ю. Н., кандидат философских наук, доцент кафедры социологии философии и права, Одесская национальная академия пищевых технологий (Украина, Одесса), ynmelnik@mail.ru

Шевченко А. А., кандидат философских наук, доцент кафедры социологии философии и права, Одесская национальная академия пищевых технологий (Украина, Одесса), filosofonapt@mail.ru

Сущность человека в контексте социального прогресса

Актуальным, с точки зрения философского анализа, является исследование сущности человека в контексте социального прогресса, которое позволит обобщить смыслообразующие компоненты понятия Человек, выявить культурную сукцессию данного понятия и актуализировать проблему самореализации личности. Поэтому целью данной статьи является философский анализ сущности человека в контексте социального прогресса.

Осмысление сущности и места человека в мировом и социальном порядке впервые встречается в творчестве древних мыслителей Востока и Греции. Немецкий философ Карл Ясперс назвал этот период «Осевым временем» – период во время которого на смену мифологическому мировоззрению пришло рациональное, философское, сформировавшее тот тип человека, который существует ныне.

Начиная с давних времен, многие мыслители в стремлении понять, что же такое есть человек, исходили из следующей предпосылки: человеку от природы (или от Бога) дана некая сущность (или предназначение), которую надо путем глубоких философских размышлений открыть. Но так ли это? С развитием философии эта предпосылка стала подвергаться сомнению.

Ключевые слова: человек, социальный прогресс, самопознание, самореализация.

* * *

УДК 141.7:316.014

Мережинская Е. Ю., кандидат философских наук, доцент кафедры философии, Национальная медицинская академия последипломного образования им. П. Л. Шупика (Украина, Киев), elena_m31@mail.ru

ФИЛОСОФСКО–МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ЭМПИРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ В МЕДИЦИНСКОЙ СОЦИОЛОГИИ И ПСИХОЛОГИИ

Анализируются философско–методологические проблемы эмпирических методов исследования в прикладных (в частности, медицинских) социологии и психологии, – прежде всего, на примере методов анамнеза и корреляционного метода. Проблематизируются различные концепции эмпиризма, в частности – теория операциональных определений Бриджмена. Рассматриваются преимущества и недостатки эмпирического метода. Раскрывается сущность междисциплинарного подхода в современной медицинской психологии и социологии. Делается вывод, что философская методология выполняет роль катализатора для эмпирического исследования важных личностных качеств